

ideja raspoznaje se kao kriminalna jer su navodno svi pokušaji njenog ostvarenja odveli zločinu. Zaboravlja se da ideja o ukidanju svojine nije zajednička samo svim komunistima, nego i drugim raznolikim idejnim, religioznim i političkim strujama u prošlosti i danas. Još od Platona prisutna je kod mnogih utopija. Optužba CKK nije zato samo osuda terora državnog komunizma, nego je znatno šira. Zbog toga je i deo levice reagovao na CKK kao na indirektnu ideologizaciju kapitalističkog svojinskog poretka kao najdublje osnove demokratije. Na delu je slična iluzija kao kod dogmatskih komunista koji su iščekivali spasenje od ukidanje svojine, a ne tek jedan od uslova napretka i socijalne pravde. Marks je u kapital odnosu video razvojne mogućnosti kapitalizma, ali i njegove samorazarajuće crte. Diferenciranja ove vrste retka su kod savremenih ocena socijalizma. Češće su apologije tipa: ako je kapitalizam i imao mane – alternativa je bila zločin.

4. 4. Bilans.

Neprozirnost i složenost debati oko CKK nije dala njena teorijska dubina već raznorodna politizacija, koja je odredila raznovrsne kritike i podrške knjizi. Uprkos impozantnom pokušaju, CKK svedoči o nemogućnosti istorijskog bilansa, ako se ovaj shvati u dubljem smislu od statističko-opisnog, ocena je K. Gojlana kritičara lista Frankfurter Rundschau. Kritičar je dobro uočio da da pisci CKK teže da se odrede (delom i s obzirom na vlastite biografije) ne toliko prema zločinima komunizma, koliko prema okolnosti da je ideologija, u čije su ime izvedeni, bila od mnogih ljudi i intelektualaca dugo tretirana kao istinska i bolja alternativa kapitalizmu. Na delu je pokušaj da se jedna epohalna svest, a ne samo ideologija, predstavi kao monstruozna iluzija. Da bi ovaj problem uopšte postavili, pisci CKK morali su da istaknu potpunu nesrazmernost zločina komunizma. Tražeći ekstremnu tačku, sa koje će biti jasna realnost komunizma, kao nešto sasvim drugo od ljudske civilizacije, morali su konstatovati da je to mesto već zauzeto od strane Aušvica. Na ovu okolnost reaguju sa tri problematična zaključka: (1) dovode u pitanje tvrdnja o holokaustu kao neuporedivom razaranju civilizacije; (2) njegovo simbolično predstavljanje i jezičko obeležavanje funkcionalizuju u novom ne antifašističkom nego antikomunističkom misaonom projektu; (3) konstruišu novi besprimerni zločin koji treba da potisne neuporedivost Aušvica. Od 6 miliona nastaje 100 miliona, iz "rasnog genocida" "klasni genocid", sveobuhvatna pretenzija komunističke ideologije i utopije dokaz je univerzalne negativnosti njenih posledica, a "zločin protiv čovečnosti" preobražava se iz međunarodnopravnog u univerzalnoistorijski kriterij osude (Geulen 1998). CKK se uplela u zavodljivo imanentno determinističko tumačenje o nužnom putu razvoja socijalizma, trasi bez alternativa. Problem socijalizma, međutim, izgleda drugačije kada se postavi diferencirano i istorično, uz poštovanje diskontinuiteta u razvoju koji su uslovljeni mnoštvom posrednih činilaca između ideologije ipolitičke kulture konkretnog prostora i vremena koji određuju način njenog ostvarenja.

Šta je zajedničko Staljinovoj urbanizaciji i industrijalizaciji i Maovoj kulturnoj revoluciji? Da li fanatični Mao i pragmatični Deng pripadaju istom genetskom kodu, kako je za sve komuniste napisao M. Malia u pogovoru američkom izdanju CKK? Istorijski uslovi ostvarenja socijalizma bili su vrlo različiti, pa i teror. Ista ideologija pokrivala je vrlo različite situacije, političke kulture i vođe. U kategorizaciji terora 20. veka, kaže Geti, ne treba koristiti samo podelu na levicu i desnicu, već imati na umu i opšti ideološki neutralni napor zaostalih